

unul nou avânt economic: acum locuința țărănească se lărgeste, podelele și plafonul se fac din lemn de esență tare, iar vatra din mijlocul încăperii este înlocuită de căminul cu horn. Este firesc deci, ca forma pieselor de mobilier să se adapteze noului interior și decorul să se îmbogățească. Cele câteva cufer și dulapuri în perete prezente în expoziție pentru a ilustra mobilierul, nu sînt suficiente dacă vrem să apreciem adevărata valoare artistică a timpurilor și pictoriilor din centrele amintite: trebuie să vedem dulapurile masive pictate, paturile grele cu baldachine din lemn traforat sau sculptat peste care s-au aplicat picturi, pereții pictați din locuințe și biserică.

Lait-motivul în pictura mobilierului este frunza de acant cu ramificații luxuriante, avînd forma unui C, îmbogățit cu multe elemente de decor, mai ales în perioada rococo-ului și empire-ului, păstrînd totuși o notă pregnantă medievală. Meșterii utilizează pentru mobilier vopsele de ulei în tonuri vii, dînd o mare importanță culorii de fond, combinînd bleu și roșu pe fond alb, bleu și alb pe fond roșu, sau tușe de verde, galben, alb și albastru pe fond roșu.

Pereții și tavanul erau pictați în culori de var, mai atenuate, de cele mai multe ori pe fond alb, cu motive inspirate din țesături, reprezentări din Biblie, scene cu regi și militari, animale fantastice.

Aidoma mobilierului, unele obiecte de utilitate zilnică, cum sînt cămile și vasele de bere, farfurile, căucele au fost sculptate și împodobite cu picturi florale în ulei; este uimitor cît de bine s-a păstrat decorul din interiorul vaselor de bere de pildă, în ciuda fosilirii de decenii.

O categorie aparte, foarte bogată cu decor și număr al pieselor componente o constituie harnagamentul lucrat pentru bărbați sau pentru femei.

Preocuparea artistică se manifestă și în acest caz, piesele fiind adevărate sculpturi pictate, imbinînd un colorit viu cu un decor adesea fantastic, cu lei și capete de dragoni.

O bogată colecție de covoare prezentată în cadrul expoziției ne-a convins de înalta măiestrie artistică a țesătoarelor norvegiene.

În timpul sărbătorilor, pereții celei mai frumoase încăperii erau acoperiți de la bancă pînă la plafon, de covoare de lînă de dimensiuni care nu depășeau 2,25 m/1,75 m. Pe măsură ce pereții au început să fie pictați, acest obicei s-a pierdut în parte.

O varietă gamă decorativă și cromatică determină o diferențiere pe zone; fiecare tehnică corespunde unei regiuni distincte, fiind aplicată vreme îndelungată într-un anume tînut. Hardagner și Sogn, două dintre cele mai importante centre ale acestui meșteșug, au fost reprezentate în expoziție de valoroase exemplare,

Covoarele din Hardagner se remarcă prin decorarea cu motivul preerat al trandafirului cu opt petalele, culorile violet, galben, alb sînt folosite în acord cu regulile heraldice, spațiile libere sînt umplute cu pătrate mici, dînd impresia în final de gravură în puncte. Cele din Sogn, cu stele în patru și opt colțuri, cu linii în zigzag, crini stilizate și noduri mari — motive lucrate într-un roșu aprins — sînt confecționate într-o tehnică mai primitivă.

Un alt vechi centru în arta țesutului, Gudbrandsdal, se caracterizează prin prezența desenelor figurative și a țesăturii cu fire încruciate. O valoare deosebită are covorul al cărui subiect este « Adorația magilor », datat în prima jumătate a sec. al XVIII-lea; scena adorării este încadrată într-un oval, dincolo de care se găsesc animale neobișnuite pentru fauna norvegiană — leul și elefantul.

Tehnica perfecționată a țesutului, măiestria imbinării culorilor și finețea ornamentării pînă în cele mai mici detalii, atestă existența țesutului ca meșteșug secular precum și o sensibilitate deosebită a meșterilor.

Expoziția a mai cuprins țesături din zonele Sunmore și Hordaland, ca și fete de pernă cu decor geometric și floral. Culorile discrete, extrase din plante își păstrează și astăzi frumusețea și prospețimea. Predomină roșul luminos, nuanțat și plăcut armonizat în contextul țesăturii.

Costumul popular este reprezentat prin cămăși, plastroane, broboade, mănuși și ciorapi de femeie, din diferite regiuni și datînd din sec. al XIX-lea. În special la cămăși se remarcă motivele ornamentale geometrice sau florale, țesute sau brodate în alb, negru sau colorat, de o rară frumusețe.

Putem înțelege mai bine arta populară norvegiană subliniind câteva elemente comune cu arta poporului nostru.

Dacă privind un cufar de călătorie din Telemark pictat cu frunze de acant, gîndul ne poartă spre lăzile brașovenești sau spre cele unghurești pictate cu lalele, comparația se impune cu atît mai mult privind recipientele de bere sau unt din Sogn și Setesdal, lucrate din doage împodobite cu pirogravuri și cofeie românești de apă ale ciubărilor din Vrancea și Apuseni: aceeași dispoziție a cerculețelor încadrate de puncte, făcută cu fierul roșu, aceeași repartitie a motivului la partea superioară și inferioară a vasului și la toată. Deși tiparele de lemn ale norvegienilor serveau pentru presat untul și cele românești cașul, decorul alcătuit din rozete sculptate și zigzaguri este același; căucele și lingurile sculptate norvegiene ne amintesc de tehnica în care sînt lucrate aceleași piese în Otlenia și Maramureș. În domeniul țesăturilor de lînă, asemănările sînt și mai evidente: covoarele

simple, în dungi, cu un colorit stins, bine armonizat se amintesc fără îndoială de părețele și lăzilele moldovenești, iar țesăturile cu linii frînțe și zigzaguri, numite în Maramureș « uoșă apei », le înțelegem în arta populară norvegiană pe covoarele din Nordfjord și Hordaland.

Ocete asemănări sînt explicabile mai ales pe baza unor afinități de sensibilitate, gîndire, mod de viață — în mici comunități rurale, decît ca niște influențe reciproce, zădărnice de distanțele prea mari, fără ca unele scouri să fie excluse.

Expoziția « Artă populară norvegiană » se înscrie pe linia realizărilor muzeografice majore, reprezentînd o contribuție valoroasă la cunoașterea artei și culturii populare norvegiene.

CORNELIA VÎRCOL
MARIA ȘTEFĂNESCU

SALINA DE LA WIELICZKA — UN MUZEU ORIGINAL

Una dintre cele mai mari atracții turistice ale Republicii Populare Polone este salina de la Wieliczka, situată în apropiere de Cracovia (13 km) și datînd din secolul al X-lea. O bună parte din salină este astăzi vizitabilă, galeriile sale subterane adăpostind frumoase sculpturi, săli imense, capele, lacuri naturale — toate tăiate în sare. Traseul pus la dispoziția turiștilor (circa 3 km) cuprinde cele mai vechi galerii ale salinei și constituie un muzeu natural deosebit de interesant, atît prin partea documentară — modul de exploatare a unei saline încă din evul mediu — cît și prin frumoasele sculpturi în sare, executate de artiști anonimi. La acestea se adăugă un muzeu minier, situat la 135 m adîncime, amenajat în ultimii ani.

Începînd cu secolul al XV-lea, mina a fost vizitată de diversi oaspeți regali din Polonia și alte țări ale Europei, iar în secolul al XVI-lea galeriile au fost străbătute de mari umaniști, oameni de stat, oameni de știință, scriitori. Astăzi numărul vizitatorilor depășește cifra de 500 000 persoane anual.

După vechi documente, exploatarea din sec. X a evoluat repede, salina ajungînd în secolul XI un mare centru de producție a sării care purta numele de « Magnun Sal », ceea ce în limba polonă se traduce prin Wieliczka Sól (Salină mare). În secolul XIV, regele Cazimierz cel Mare codifică vechile legi, constituind « Statutul salinelor de la Cracovia », după care mina de la Wieliczka era un bun regal, administrat de un înalt funcționar, numit de rege. Încă din secolul al XVI-lea s-a început exploatarea săcămîntului în etaje, legate prin puturi de mină prin care se transporta sarea. Salina era exploatarea cu ajutorul a 1500 oameni

Fig. 1. Mina Wieliczka în secțiune, gravură din 1760.

care extrăgeau sarea fie sfărâmată, încălcând-o în butoie, fie sub formă de blocuri care ajungeau pînă la 750 kg. În vremea aceea, locul exploatării nu era consolidat, ci săpat sub formă de cochilie, ca să se evite surparea.

Coborîrea în mină a turiștilor se face pe scări în spirală pînă la adîncimea de 63 m de unde începe vizitarea salinei. Prin sala «Augustin» se ajunge la o capelă mică (Sf. Anton) cu un portal, un altar și numeroase statui sculptate în secolul al XVII-lea. De aici se trece în sala «Spalon» care înseamnă «ars», în amintirea unui incendiu din sec. al XVIII-lea. Printr-o cavernă întortocheată se ajunge la o scară ce conduce la al doilea nivel. Se trece pe lîngă capela «Sf. Cruce», ajungîndu-se la marea capelă a «Felicitei Kinga» (Kunigunda) care constituie cea mai de seamă mîndrie a salinei. Este un interior imens, iluminat de lustre de sare cristalină. Pereții acestui mare templu subteran — gri-argintii — sînt împodobiți cu frumoase sculpturi reprezentînd scene biblice. Altarul este dominat de statuia prîntesei Kinga, despre care se povesteste o legendă legată de descoperirea salinei. Lateral se mai află două altare mai mici și două capele, sculptate în sare de mineri-artiști amatori.

Printr-o galerie scurtă se ajunge la un lac salin, sumbru, în interiorul unei galerii susținute de un puternic stîlp de sare. După ce se trece prin alte cîteva galerii se ajunge la sala «Ursula» de 64 m înălțime, căpșușită cu o împletitură de birne, cu aspect gotic. Prin alte cîteva galerii, împodobite cu statui, se ajunge în sala Varșovia, exploatată pentru ducele Varșoviei la începutul secolului al XIX-lea. Sala este prevăzută cu un balcon pentru orchestră și cu o scenă de teatru și servește la diferite

festivități miniere și ca loc de antrenamente sportive (baschet). Temperatura este constantă vara și iarna (12°C).

Se coboară apoi la al treilea nivel (135 m) unde se află muzeul salinei. Trei săli, săpate din secolul al XVII-lea constituie o rezervatie minieră unică în felul său, reprezentînd un document prețios asupra exploatării miniere în timpurile trecute. Aci se demonstrează vizitatorilor modul în care erau coborîți minerii în salină, așezați pe niște ochiuri de sfoară fixate la o coardă centrală foarte groasă, derulată de pe un troliu cu ajutorul unei instalații speciale de lemn. Sînt prezentate apoi diverse instalații miniere de lemn, ce serveau la transportul și ridicarea sării. Unele erau acționate cu ajutorul cașilor.

În continuare se află bogata colecție a muzeului, ce ocupă două săli. Acestea sînt amenajate modern, în săli iluminate cu neon și pavate cu plăci de marmură.

Muzeul cuprinde următoarele secții:

— secția arheologică ce înfățișează Wieliczka pe baza cercetărilor arheologice;

— secția de istorie ce prezintă istoria orașului și, separat, a salinelor, cu și luptele pentru libertate duse de mineri, cu numeroase documente, planuri și desene;

— secția de cultură materială arată evoluția exploatării sării din feudalism pînă în prezent, cu ajutorul uneltor și a desenelor explicative.

— secția de geologie, cu planuri, fotocopii, mostre de roci, resturi fosile ce ilustrează originea și structura zăcămintului. Muzeul posedă o bogată arhivă și o bibliotecă de specialitate ca și o sală destinată conferințelor și proiectării de filme, întregind astfel cunoștințele oferite numeroșilor vizitatori.

Ing. ELENA IONESCU

LOUISIANA—MUZEU DE ARTĂ MODERNĂ ȘI CENTRU CULTURAL

La 30 km de Copenhaga, în mijlocul unui parc de pe coasta Sundului s-a organizat, acum un deceniu, cel mai interesant muzeu de artă modernă al Danemarcei: «Louisiana». Denumirea l-a transmis-o vechea vilă care a stat la originea construcției actuale, realizată de renumitul arhitect Jørgen Bo și Vilhelm Wohlert. Folosind cărămida, sticlă și lemnul în forma lor primară, aceștia au gândit și au creat un cadru ideal pentru expunerea și vizionarea operelor de artă. Noile construcții anecdotice vîile de odinioară — acum transformate în pavilion de intrare — se prezintă sub forma unor lungi pasaje de sticlă ce perpeșc prin mijlocul parcului, întretinute de cîteva săli spațioase de expunere.

Săliile și galeriile în succesiunea lor se armonizează perfect cu spațiile verzi, naturale, permițînd alternări de impresii vizuale: vizitatorului i se oferă cînd o operă de artă, cînd o privilegie a parcului și a apei. Privirea odihnită pătrunde apoi din nou în interioare, concentrîndu-se asupra exponatelor.

Colecțiile de pictură, sculptură și artă decorativă ale Louisianai sînt o expresie a timpului nostru. Ele s-au constituit pornind de la fondul de picturi moderne și desene puse în 1958 la dispoziția publicului de către Knud W. Jensen, îmbogățindu-se substanțial în cei 10 ani de existență a muzeului. Deși baza patrimoniului l muzeu formează arta daneză din secolul al XX-lea, acesta cuprinde de asemenea și lucrări ale artiștilor străini, ilustrînd cele mai diverse concepții și curente ale plasticii contemporane.

Dintre lucrările expuse se remarcă picturile lui Vilhelm Lundstrøm (1893—1950) care, alături de Olaf Rude (1886—1957) și William Scharff (1886—1959), reprezintă școala constructivistă daneză, ale non-figurativilor Richard Mortensen (născut în 1910), Carl Henning Pedersen (1913) și Asger Jorn (1914) care au îmbinat rigoroasa constructivă cu o delicatețe personală a coloritului. Din grupul artiștilor nordici, suedezul Karl Insåson (1878—1922) se evidențiază prin sensibilitatea și explicititatea cu care tratează culoarea.

— secția de geologie, cu planuri, fotocopii, mostre de roci, resturi fosile ce ilustrează originea și structura zăcămintului. Muzeul posedă o bogată arhivă și o bibliotecă de specialitate ca și o sală destinată conferințelor și proiectării de filme, întregind astfel cunoștințele oferite numeroșilor vizitatori.

Cele cîteva exemple de mai sus se referă la expunerea perma-